

Д.С. Черняк, к.соц.н.
(Київський економічний
інститут менеджменту)

ЯКІСНА ОСВІТА – ЗАПОРУКА МАЙБУТНЬОГО ПРОЦВІТАННЯ КРАЇНИ

Сьогодні як ніколи проблеми, що виникають у системі освіти, вимагають пильної уваги та виваженої політики з боку можновладців, чиновників та освітян. Необхідно пам'ятати, що саме сьогодні ми виховуємо нове покоління, майбутню еліту, від якої залежатиме подальший розвиток держави. Беззаперечною є теза К.А. Гельвеція, що «...освіта якогось народу завжди пропорційна його свободі так само, як його щастя і могутність завжди пропорційні його освіті» [1, с. 226]. Світове співтовариство визнає, що саме якісна освіта є запорукою майбутнього процвітання країни.

Система освіти України потребує реформування. Йдеться не тільки про зміст освіти, методи, форми навчання, фінансування, управління, а про статус освіченої людини в суспільстві, формування нової ментальності молоді, яка буде прагнути здобувати знання, вміє адаптуватися до змін. Адже, як зазначає А. Кравченко, «навчання дає кваліфікацію, освіта – метакваліфікацію, тобто систему знань, що полегшує пошук та засвоєння нових знань... Метакваліфікація дозволяє людині знаходити необхідну інформацію та засвоювати її, навіть якщо вона знаходиться далеко за межами її особистого досвіду» [3, с. 480–481].

Типовою для українського суспільства стала ситуація низької матеріальної винагороди праці викладача, і як наслідок – низький престиж та статус у суспільстві. Завдання викладача прищепити любов до знань, навчити використовувати набуті знання та навички в практичній діяльності. Така робота ускладнюється, бо в самому суспільстві праця викладача не поціновується, не створено сприятливих умов для виховання молоді в душі культу знань.

Сучасна молодь, що не захищена економічно, прагнучи утвердитися в житті, отримати досвід, заробити на прожиття, змушена

водночас і працювати і навчатися. І, на жаль, часто-густо навчання відходить на другий план. Так за даними журналу «Кореспондент» «якщо п'ять – десять років назад навчання з роботою поєднували 20 % очників, то зараз не менше 75 %» [4, с. 44]. Роботодавець же шукає молодого, енергійного працівника з досвідом роботи, знанням комп'ютера, іноземних мов, згідного спочатку працювати за невеликі гроші. Роботодавці розраховують на студентів, тому що вони більше орієнтовані на розвиток, кар'єру, активні, швидше оволодівають професійними навичками, до того ж легше виховати власного спеціаліста, ніж шукати його на ринку праці. Проте самі роботодавці зауважують, що успіх, кар'єрні здобутки залежать передусім від кандидата – його наполегливості, готовності та вміння навчатися й працювати. Головним же недоліком співробітників-студентів вважають те, що вони «легко-важно відносяться до своїх обов'язків, переносячи на них допустиме у ВНЗ ставлення до навчання» [4, с. 48]. Виникає логічне запитання: чи не породжуємо ми посереднього студента та посереднього працівника водночас, який повинен або розриватися між вимогами, або нехтувати ними. До того ж, в умовах, коли бракує робочих місць та умови праці не надто привабливі, не всі можуть знайти престижну роботу. Так дані моніторингу, що проводиться Інститутом соціології НАНУ, свідчать, що на запитання «Чи важко знайти роботу у Вашому населеному пункті за Вашою кваліфікацією та з достатнім заробітком» відповідали важко 73,7 % (2002), 74,3 % (2005) населення. [5, с. 602] Отже, реалії сучасного життя вимагають від студента пошуку будь-якої роботи, необов'язково за фахом.

В умовах знецінення авторитету знань перед викладачами постає важлива проблема – мотивації навчальної діяльності молоді. Таке завдання ускладнюється, оскільки система освіти орієнтована на відтворення навчального матеріалу, його заучування, не сприяє розвитку творчих здібностей, ініціативності студентів, наявний розрив між теорією та практикою.

Запроваджена кредитно-модульна система теж вимагає доопрацювання. Вона є більш об'єктивною, вимагає від студента

постійної праці. Проте у молоді не сформована звичка систематично працювати. Як зазначає О. Кендюхов, в умовах скорочення аудиторних занять та збільшення часу для самостійної роботи, наші студенти, що мають низький рівень самодисципліни, витрачають свій час не на підготовку, роботу в бібліотеці, а на невиважене дозвілля. Як наслідок – зниження якості підготовки та втрата конкурентоспроможності [2]. Треба зауважити, що існує значна частина студентів, в яких відсутнє бажання сумлінно працювати, оскільки вони обрали шлях навчання несвідомо, а під впливом батьків, обставин (необхідний диплом) тощо. Виникають запитання і щодо критеріїв оцінювання, оскільки важко створити уніфіковану процедуру оцінювання. Наприклад: студентам різних спеціальностей відводиться згідно навчальних планів різна кількість годин на семінарські заняття при вивченні одного й того ж курсу. Тоді викладач повинен за один і той самий вид роботи ставити різну кількість балів. Крім того, викладач, що зайнятий підрахунком балів, втрачає час, який можна спланувати на удосконалення занять, а отже працює не на результат, а на сам процес (скоріше його обслуговування).

Ускладнює ситуацію і надмірна кількість приватних навчальних закладів. З одного боку така кількість зумовлює конкуренцію на ринку освітніх послуг, але в той же час, такі заклади за своєю суттю є підприємствами, мета яких отримати прибуток. Тож, щоб залишитися в складних економічних умовах „на плаву”, не втратити контингент, вони будуть знижувати вимоги як при відборі так і під час навчання. Треба констатувати, що деякі ВНЗ не відчувають відповідальності перед суспільством за результати своєї діяльності.

Це лише деякі проблеми, які мають місце. Отже, сучасна система освіти України потребує послідовної та далекоглядної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гельвецій Клод Адріан Про людину, її розумові здібності та її виховання / Пер. з фр. В. Підмогильного. – К.: Основи, 1994. – 416 с.
2. Кендюхов А. Иллюзия образования // «Зеркало недели». – № 44 (723), 22–28 ноября, 2008.
3. Кравченко А.И. Социология: Общий курс: учебное пособие для вузов. – М.: ПЕР СЭ; Логос, 2000. – 640 с.
4. С места – в карьеру // «Корреспондент». – № 14 (303), 12 апреля 2008. – С. 44–48.
5. Українське суспільство 1994–2005. Динаміка соціальних змін / за ред. д.ек.н. В. Ворони, д. соц. н. М. Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2005. – 653 с.